

Styrmedel och incitament för att skydda och gynna biologisk mångfald i samband med vindkraftsutbyggnad

Tove Svegborn, Mars 2024, Lunds Tekniska Högskola

Populärvetenskaplig sammanfattning av rapporten: *Biodiversity Management in the Wind Power Industry - Examining Regulations, Incentives, and Corporate Practices Influencing Swedish Wind Power Companies*

Klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald är två sammanlänkade kriser som hotar livet på jorden. Det finns ett stort behov av utbyggnad av vindkraft för att minska utsläpp av koldioxid från världens energisystem. I samband med utbyggnad av vindkraft är det viktigt att ta hänsyn till påverkan biologisk mångfald och göra det som är möjligt för att bidra till att stoppa och vända den globala förlusten av arter. Det finns både lagar och frivilliga incitament för vindkraftsföretag att minimera påverkan och engagera sig i restaurering av natur. Flera vindkraftsföretag sätter nu mål att ha en nettopositiv påverkan på biologisk mångfald i samband med etablering av vindkraftsparker. Men det finns fortfarande osäkerheter i hur man ska nå dessa mål, till exempel vilken mätmetod som är lämplig, vilka juridiska aspekter som måste tas hänsyn till och hur man kan garantera långsiktig effekt av åtgärder.

Klimatförändringarna och den globala förlusten av biologisk mångfald är ett allvarligt hot mot jordens arter. De drivande faktorerna för förlust av biologisk mångfald är förändrad markanvändning, direkt exploatering av arter, klimatförändringarna, föroreningar och spridning av invasiva arter. Idag är förändrad markanvändning, till exempel avskogning för att skapa jordbruksmark, den största anledningen till förlust av arter. Men med den globala uppvärmingen kommer viktiga livsmiljöer att förstöras vilket resulterar i att ännu fler arter hotas av utrotning. Därför är det viktigt att minska utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser som driver på klimatförändringarna. Att ställa om vårt energisystem till förnybara energikällor är ett viktigt steg för att minska koldioxidutsläpp. Vindkraft är en förnybar energikälla som kommer ha en viktig plats i framtidens energisystem. För att nå Sveriges mål om att nå 100% fossilfri elektricitetsproduktion 2040 behövs utbyggnad av vindkraft, både landbaserad och havsbaserad. Även om vindkraftsutbyggnad är viktig för att minska koldioxidutsläpp så kan bygget av vindkraftsparken ha en lokal negativ påverkan på arter samt produktion och transport av material kan resultera i negativ miljöpåverkan. Därför är det viktigt att ta hänsyn till fler miljöaspekter än koldioxid när man utvecklar vindkraft. Det finns både krävande lagar och frivilliga incitament som motiverar vindkraftsföretag att engagera sig i frågor om biologisk mångfald. Dessa styrmedel influeras av den internationella FN-konventionen för biologisk mångfald

vars syfte är att skydda världens natur. Styrmedel har olika mål och finns på olika geografiska nivåer, till exempel EU och nationell nivå. De vanligaste målen handlar om skydd av natur, att öka transparensen i företags miljöpåverkan och finansiering av skydd och restaurering av natur. Exempel på regleringar med syfte att skydda natur, som påverkar vindkraftsindustrin, är EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv samt miljöbedömningsförordningen. Dessa lagar reglerar var vindkraftsparker får byggas och vilka utredningar som måste göras för att undvika negativ påverkan på lokal natur. Det börjar också etableras fler styrmedel vars syfte är att öka information om företags miljöpåverkan till allmänheten och investerare. Exempel på nya styrmedel som kommer påverka vindkraftsindustrin är hållbarhetsrapporteringskravet CSRD och klassificeringsverktyget EU Taxonomi. Det börjar också utvecklas ekonomiska instrument vars syfte är att generera privat kapital för att skydda och restaurera natur. Exempel på detta är Biokreditmarknader och hållbarhetscertifieringar. En undersökning gjordes för att förstå hur branschen påverkas av dessa styrmedel och vilka möjligheter och utmaningar som vindkraftsföretag möter i deras arbete med biologisk mångfald. Vindkraftsföretagen uppgav att de var i ett tidigt skede av att implementera policyer och mål relaterade till biologisk mångfald. Flera företag hade mål att ha en positiv nettoeffekt på den biologiska mångfalden på projektplatsen, som följde hänsynshierarkin. Men få hade mål relaterade till

biologisk mångfald i värdekedjan. Viktiga incitament för arbete med biologisk mångfald var relaterade till acceptans av vindkraftsprojekt och varumärkesvärde. Hinder som uppkom i vindkraftsföretags arbete med biologisk mångfald gällde svårigheter att mäta biologisk mångfald, juridiska osäkerheter och svårigheter att visa när en viss effekt har uppnåtts. Slutligen undersöktes viktiga faktorer att ta hänsyn till när man planerar ett projekt för att förbättra den biologiska mångfalden i en vindkraftspark på land, i samarbete med ett vindkraftsföretag i Sverige. Exempel för stärkerkningsåtgärder är att skapa ängar, öka mängden

lövträd och lämna kvar död ved i projektområdet. Lärdomar från planeringen av pilotprojektet som kan användas i kommande projekt är att hitta synergier i utvecklings- och byggfasen genom att integrera stärkerkningsåtgärder i naturvärdesinventeringar och använda anläggningsmaskiner för stärkerkningsåtgärder. Vidare, att ha ett tydligt mål, till exempel att gynna en specifik livsmiljö eller art och bestämma en baslinje för att mäta framsteg. Och slutligen, att ha en transparent kommunikation om vilka åtgärder som vidtogs, varför de valdes och metodiken för att mäta resultaten av åtgärderna.